

۹- آشنائی با پاره‌ای از معنای اصطلاحات تجاری اقتصادی

دنیای پر رمز و راز تجارت لزوم احاطه کامل بر مفاهیم، روابط و قراردادهای تجاری را برای بسیاری از دست‌اندرکاران امر، حداقل در حوزه تخصصی مربوط به خود الزام‌آور می‌نماید. غفلت و اشتباه در مورد هر یک از این مفاهیم، عدم درک صحیح و اشراف کامل به آن، عدم آشنائی با طرق گوناگون انجام معاملات و بطور اعم عدم آشنائی با مقررات و عرف تجارت بین‌المللی، دست‌اندرکاران و بطور کلی کشور را در معرض مخاطرات مالی عظیمی قرار خواهد داد. اطلاع کامل از انواع قراردادها و معاملات بین‌المللی و مبادلات تجاری و طرفندهائی که در آن بکار گرفته میشود (بخصوص در زمینه گریز از انجام تعهدات) میتواند در حفظ منافع تجاری کشور بسیار مفید باشد. بخصوص که در مقطع حساس فعلی بیش از پیش نیاز به توسعه مطلوب صادرات، دست‌یابی به بازارهای خارجی، افزایش درآمدهای ارزی و ایجاد نظام کارآمد وارداتی و صادراتی احساس میشود. بدین سبب از این شماره، بخشی را به شرح و معرفی پاره‌ای از مفاهیم و اصطلاحات تجاری و اقتصادی اختصاص میدهم. در ارائه این مفاهیم و اصطلاحات، ابتدا تعریفی از هر یک بیان شده و سپس در بخش توضیحات مطالب بیشتری در رابطه با آنها ارائه میگردد.

* * *

ارز تهاتری (ارز مورد استفاده در قراردادهای تهاتری)

.....

"در قراردادهای تهاتری" طرفین توافق میکنند که یک ارز به عنوان "پول واحد حساب" برای کلیه دریافتها و پرداختهای مربوط به

مبادلات کالا و سایر انتقالات انتخاب شود که آنرا ارزهای تری گویند.
توضیحات: در این قراردادها فرض بر اینست که کلیه دریافتها و پرداختها
 برابر بوده و مانده حسابها صفر گردد و لکن در عمل چنین نیست و حسابها
 بدهکار و بستانکار میشوند. مبنای تسویه حسابها در پایان دوره تسویه تعیین
 شده در اینگونه قراردادها ارز انتخاب شده میباشد. در اینجا مساله نوسانات
 ارزش ارزی که بعنوان پول واحد حساب انتخاب شده اهمیت مییابد.

* * *

ارز پایای آسیائی

.....

" ارز پایای آسیائی، " پول واحد حساب " اتحادیه پایای
 آسیائی است. عنوان این پول "آمو" (Asian Monetary Unit = A.M.U.)
 است و ارزش هر واحد آن معادل یک " S.D.R. " یا " حق برداشت مخصوص "
 میباشد .

توضیحات: قرارداد اتحادیه مذکور در سال ۱۹۶۳ توسط بانکهای مرکزی ایرلند،
 هندوستان، پاکستان، سریلانکا، نپال و سنگلادش منعقد شد. کشور برمه، بعداً
 به این قرارداد ملحق گردید. در این اتحادیه، اسناد مبادلاتی بر حسب
 مورد، امکان دارد که به پول ملی یا پول کشور طرف معامله و یا واحد پول
 آسیائی صادر شود و در تبدیل پولهای کشورهای عضو هر واحد پولی مذکور
 (آمو)، از برابری آن با حق برداشت مخصوص استفاده میشود. تسویه ماندهها
 میان بانکهای مرکزی در پایان هر دوره تسویه که دو ماه است صورت میگیرد.

* * *

ارز R . C . D. (ارز مورد استفاده در R.C.D.)

.....

" ارزی بود که در چارچوب موافقتنامه تری منعقده میان اعضاء

عمدتاً "نفت است که در مقابل آن، کالا از کشور طرف مقابل وارد میکند .

* * *

ارز B.T.C. (ارز مورد استفاده در قراردادهای B.T.C.)
.....

"ارزی است که در چارچوب قراردادهای تهاتری موسوم به
" B.T.C. " (کمیته معاملات دوجانبه Bilateral Transaction Committ_{ee})
برای نگهداشتن حساب معاملات طرفین انتخاب میشود و مورد استفاده قرار
میگیرد ."

توفیحات : بدنبال تحریم خرید نفت ایران توسط دول غربی و بروز مشکلات
ارزی و جنگ با عراق از سال ۱۳۶۰ معاملات جدیدی تحت عنوان معاملات تهاتری
دوجانبه با شرایط قراردادهای خاص موسوم به " B.T.C. " ایجاد گردید .
این نوع قراردادهای بین دولت ایران و شرکتهای خارجی (عمدتاً " غربی)
منعقد میشود که در آن از جانب ایران صد درصد نفت عرضه میگردد و در مقابل ،
۵ تا ۸ درصد کالای مشخص (نظیر دارو ، ماشین آلات صنعتی ، لوازم یدکی ، مواد
اولیه مورد نیاز کارخانجات ، تراکتور و ...) دریافت گردیده و بقیه ارزش
مبادله نیز به کمک ارز آزاد تسویه میگردد . بهره متعلقه به مانده حسابهای
تحت " B.T.C. " حدود نرخ بهره در بازارهای پولی بین المللی است .
نمایندگان وزارت نفت ، بازرگانی " بانک مرکزی ، قراردادهای " B.T.C. "
را از جانب ایران منعقد میسازند .

تاکنون ایران این قراردادها را با شرکتهایی از کشورهای
اتریش ، سوئیس ، آلمان غربی ، ایتالیا ، ارمنستان ، مجارستان ، کره شمالی ،
پاکستان ، سوریه ، آلمان شرقی ، یوگسلاوی و ... منعقد ساخته است . پول واحد
حساب در اکثر قریب به اتفاق این نوع قراردادها دلار آمریکا و در چند مورد
خاص مارک آلمان غربی بوده است .